

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer magine erets

Ḳaro, Yosef

Ḳסוי, וראק

Amsterdam, [5]514 [1753/1754]

מיסיפדמה תולצנתה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8849

הסכמות

הסכמת הרב החכם השלם

הסכמת ארמו הגאון הגדול

אבד ורמ דקק ספרדים יעא

המפורסם ברורו רבן של כל בני הגולה

אבד ורמ דקהלתנו יעא

ברשות המדפיסים אחים לא יפרדו האופים הקצנים כהר"ר יוסף וכהר"ר יעקב כ"ץ פרוסם אשר להם הסכמותי נכחכמתך מ"ו שנה להדפיס ספר **מגיני ארץ** וספר **פרי חרש** על אל' תוספסר אבן העזר פירוש על ד' חלקים של שולחן ערוך וכן ספר מגיני חרץ לבדו ועכשו ברשות נפשינו נתנו רשות להאלוף הקצין כהר"ר **הירץ לוי הרופא** ו**חתנו** התורני כהר"ר **קאשמן** להדפיס ספר **מגיני ארץ** עם **פירוש פרי חרש** עם **הלקוטים** והיינו בלא ספר אבן העזר המפורסם בהסכמותי שנתתי למדפיסים "כהר"ר יוסף וכהר"ר יעקב כ"ץ פרוסם הל"ל ולכן הרשות נתונה להם לבד לכהר"ר הירץ הרופא וחתנו הספר כה"ל להדפיס הספר מגיני חרץ הל"ל ולכלו עלמא חסור להדפיס בהסכמותי שנתתי למדפיסים כה"ל בשלשה עשר יום אחדש מנחם בשנת התקל"ג כ"ד המשנה בקד שק"ק ספרדים יע"א שלשה ימים אחדש מנחם שנת התקל"ד לילדה:

בהרמנותא של האלופים הקצנים אחים כהר"ר יוסף וכהר"ר יעקב כ"ץ פרוסם אזי נתן רשיון להאלוף והקצין כהר"ר **הירץ לוי רופא** ו**חתנו** התורני כהר"ר **קאשמן** להדפיס ספר **מגיני ארץ** עם **פרי חרש** עם **הלקוטים** דהיינו בלא ס' אבן העזר המפורסם בהסכמותי שנתתי להאחים הקצנים כהר"ר יוסף וכהר"ר יעקב כ"ץ הל"ל שהוא באיסורו מהדפיס הן טולו או מקלטו אפי' בכרך ב'ע' כמזכר בהסכמותי הל"ל. אכן לשאר כל אדם מבלעדי הקצין כהר"ר **הירץ לוי וחתנו** ה"ל אסור באיסור גמור להדפיס ספר **מגיני ארץ** כלל אפילו לבדו עד משך מ"ו שנה אחר כמות הדפוס כפי המצב בהסכמת הל"ל הנכבד ע"ב אייר התקל"ג. לראו' בזה"ל על החתום היו י"ו עש"ק ג' עטת הקי"ר לפ"ק פסקא' אמשטרדם יע"א:

יעקב חיים י' רנא די בריטו

הק' ארי' לוי ח' קק אמשטרדם יע"א

התנצלות המדפיסים

כבר נודע בשערים מעשי דינו להתפאר בהדפסת ספרים רבים וכן שלמים אשר כל רואיהם למראה טוביהם ישפטו וישירו ויגידו שנתכחו מכל אשר היה לפניו הן בדיו וגיור ואוחיות וכן ביופי הסידור ובפרע בהגהה מדויקת שאנו מדקדקים הדק היטב היטב הדק ואין לנו מניחים ההגהה על המגיהים אשר לפעמים נחפזים ללכת חולה ואינם מדקדקים לתקן הכל כמו שראוי להותכלזה לפי שקשן מומתיו של אדם' ואף בשלמותי ארבעה וחמשה פעמים ממה שראוי' מכל מקום אינו דומה מי שמתלכחו נעשית ע"אחרים והוא עלמו אינו חושש לזה ומתעסק בדברים אחרים' למי שעשוק בעלמו בזה הדבר' ולהיות כך לא נתנו ולא שקטנו ותדד שינה מעינינו ותתמה מעפעפיו ואחר כל יגיעת הגהה אהנו מתפשים בחיפוש אחר חיפוש כדי לתקן הכל כפי האפשרי' ואין להאריך בדבר זה כי למפורסמותו אין לרדך ראי':

והנה זה איזה שנים שעברו רבים העם המתאווים ומבקשים מאתנו לאמר הן אחם הדפסתם מרובה כהידור ויופי אשר אין למעלה הימנו' ובפרע האשלי רפרבי והד' חלקי' שחן ערוך עם בלא היטב בכרך קטן אשר לא נמלאו יפוח כהנה בכל הארץ' ועתה חסרנו הספר **מגיני ארץ** אשר לא נמלא כי אים א' בעיר ושנים בתפסחה' ואי אפשר לעולם בלא זה הספר' הגתן אחרים שפר' לבורות' לטו הדרך לך בה והעמשה אשר נעשה וחליו יום יום' ודרתו' וחתנו לא ברעיה נעבוד את ה' עד בואנו שמה' לרות כל זמא' לידע ענייני ברכות בבקר ובערב לערב' לא יכבד עדי יאכל ערף' ולהתהלל בשם קדשו' מדי חדש בחדשו' ומידי שבת בשבתו ולחולועדים ולמיים טובים' כולם ברובים כולם אהובים' ואין להוסיף בהלולים' כי על כן אמרו המושלים' כל המוסף גורע' כי קצר הילת מה שחפרנו' ועתה למה תמנעו' קלה דפיס זה הספר אשר בה נכללו כל פסקי ראשונים ואחרונים' ובדולו ויהיו יותר טוב' מה ראשונים' אשר עטו כלם קמחשים' ולמגידים לא יוכלו לישא פנים' ובראיתנו כי דבריהם כנים' לא יכלנו להתחזק בכל הנכבדים עלינו' והסכמתו להתחיל מעללינו' אך בהיות כיהיינו ערוד בעיר דא' דמנוה להדפיס שנית **המשניות עם פי הר"ב ות"ט** עם תוספת **מראה מקום** על כל הפסוקים' דברים טובים ומתוקים' לא יכלו בעת ההיא להפיק רטון האלוים' אך אחר גמירת הדפסת הספר הל' בכל האופנים היותר' יועילים' אחרת עתם לקום מלא בקשמים' ולעשות כה' תאזכר' אך אורבים קמים עלינו זה אומר נכה זה אומר בכפ' לאמר חדשים מקרוב בואו והגם לא שזענתם עד כה' שלא נענית אלא בשביל דבר שנתחדש בה' ונריכים אחם להציל ולהוסיף דבר מה אך תהיה עובדי' ואף כי אחרת' הלא ידעתם כי אין אדם רשאי לחדש מעתה דבר' כי מי ירשא ראש להוסיף על מה שעבר' הם אחרו והם אחרו' קלא תמלאו אם תבקשו ליהם חבור מופסקים ראשונים או אחרונים' אשר לא נדפסו זה כמה שנים' ולעולם נורך בהם ואלה תוסיפו עליהם' ונתיעטנו עם הוקים' לאמר אך אחם נועלים' כי נחתו נעבור חלוצים' לעשות כרצון אש ואיש והנגשים אליים' ויעטו ויאמרו מה אחם דואנים' הלא הכולו להתאיר רב תענובים' לשאלו דבר מחדש' אם תוסיפו הספר הנחדש' **פרי חרש** פירען חיים היא למחזיקים' והדברים עתיקים' ואילו אשוקקים' ויהי כשעמנו' דבריו קנינו' ויעבו בעינינו' ונשכנו מתנינו' והתחלנו מעשנו' בעור חלקינו' והלנו ובה מכיסנו' ולא חסנו על כספנו' לייפות מלאכתנו' בכל מיני הדור ויופי' בלי שחן ורופי':

וידי כאשר נמרנו להדפיס לערך מאה דלחות' מרחוק שמענו שמעה והנה אנשים נכבדים עלינו ויאחרו לנו למה תעשו בה לאבד הן רב' כי הספר הזה אשר אחם מדפיסים כמו בן עשה בדעת האחים כהר"ר יוסף וכהר"ר יעקב כ"ץ פרוסם להדפיס' ובכר לקחו כמנהגם הסכמות ומגזרות מגזיני ארץ שנים אדם לא יתא' רשאי להדפיסו אולם' תוך משך זמן חמש עשרה שנים אחר כמות הדפסתם' ולריק נעתם והוצאם כל אלו ההוצאות בחנם' ויהי כאשר שמענו כדברים האלה' נכהנו ונשתחמם כשעה חדא' ויפג לבנו כי לא יכלנו להאמין להם' כי בקיות שהאנשים האלה שלמים הם אחת והמה אנשים כערכנו ומיוחדים טובים שמים קדמוניות כי בלנו בני עירא' נחנו' ואחר הדפסת חלק גדול מה היה מן המנע שאל יהיה גלוי וידוע לכל העולם ובפרע להם אשר יודעים מנאלו ומובאט כחוננו בעמנו בדולו ידעו שאנו מדפיסים זה הספר' ושארית ישראל לא יציעשה עולה בהוקים בידים היוק גדול כזה' וע"כ אמרנו לחוסם האנשים לאמר שקר אחם מדברים על האנשים הכשדים האלה ומלגכם אחם בודים כזבים האלו' כי אהיו רוצים לעשות דבר כזה בדולו לא היו מעלימים מאתנו' אך אחר רבוי הדברים הביאנו לנו העתק מהסכמות ומגזרות ה"ל לראשונות הלא עתה תראו בעלמכם כי אחם נפון הדבר נעשה הלא דברנו כוזב' ועתה האחים יצאו למסגרת ואחם חשבו פה' העל אלה תתאפקו ואחם תחרישו ומי יערב לנו לגשת לקנות מכס ספר אשר יודפס בגזרות ותרמות ומי יתרה ליהות נלבד בתנועת חרמים' עתה תראו כדת מה לעשות' ויהי בראיתנו כי דבריהם נכוחים ואמתיים' ונאמר איש אל רעהו לאן אהנו עושים' היום הוא ויום בשורה רעה היא ואהנו מחשים וחיבתו עד ביותה הספר עם החרמות אשר עליו לאור העולם ומלאט עוון בעיני הבריות אף כי נקיים אהנו' ובכל אל השופט אשר בימינו ה"ה הגאון הגדול המפורסם בדורו רבן של כל בני הגולה ארמו' אב"ד ור"מ דקהלתנו כר'ו אשר עיניו משועטות בכל הארץ' ועומד בפרץ' והראיטוה הדפיס שהדפסנו כבר ויעבו בעינינו' ושאלנו מאתו לעשות פשר דבר שלא כבא לידו הווקתו' ויהי כאשר ראה הרואה כי אחת אחנו' והדין עמנו' אמר לקרוא לאחיהם הללו וידבר על לבם' ואחר איה חילוף דברים הסכימו האחים הל' לרונם ליתן לנו רשיון להדפיס זה הספר כאשר הוא' ובמנון הסכימו בזה העבר בפני הרב החכם השלם אב"ד ור"מ דקק ספרדים יע"א' ולעדות ולראו' נחטנו החכמים הל' הסכמה זו הכל ככח מידם השטיו' וכאשר העמדנו מועתקים אית בלוח בראש העמוד' ובאשר ראינו כי לא תהיה וזאת לעלמכם ולשוק' מיהרנו מלאכתנו בעור אל עונה בעת ארה ועוקה' ועשינו יותר מילכתנו ודקדקנו' בכלמה ומלה' להעמיד הכל על חלה' ואף עם המהירות שהתדלנו לעשות הכל בתכלית היופי ולא חסרם כל בה' ובאמת עלה בדעתנו וכינון התחלנו להעמיד הפרי חדש על הגליון' אך כאשר ראינו כי קטן היריעה מהכל' כי הוא ספר חשוב בפני עצמו' העמדנו על הגליון מה שיכלנו' והתקדד הדפסנו דפיס שלמים בפני עצמם וכדי להקל על המעיין העמדנו עובטת קטן כזה' בפנים המורה בלוחות מהרובעות והספרי חדש עצמו בלוחות של רש"י' ובהדפיסם הפלמים אשר הדפסנו מפרי חדש' הפקנו התיבות מהגליון ערוך כלל חרץ ב' חלואי לבנה ואחרת התני לבנה הראשונה ב"ב עובטת קטן סה' (°) וגם ייגעו הסמינים והסעופים בענין שנקל יכול לזאת המבקש מה שלבו חפץ' ולפי שמתאלו ראינו שגם בראשונים

התנצלות המרפסים

בראשונים שנדפסו העמידו ליונים בטבעת קטנת המורים על אחת פירות בבאר הגולה. ובקל המעיין ויכל לטעות ולא ידע אם הטבעת מורה על הפי שבבאר הגולה או על הכרית שבפני חדש. ע"כ עשיתי הפרס הזה. דהיינו הטבעת המורה על הפרי חדש העמדט לבד בזה. והמורה על הבאר הגולה העמדט בין ב' הלתי לבנה סוף (°). ובראשונה גמירת המלאכה. שמורה בכלוערובה. בצור חלקי המערכה. חכרתו סירה חדשה מיוסדת משתי תמועות ויחד ושתי תמועות ויחד ושתי תמועות בדלת ובן. בסוגר. ובראשי החרוזות חתום מתחילה. **מוני ארץ עם פרי חדש** ואח"כ נחתם שמית **הירץ לוי רפא** וחתנו **קאשמן** והאל אשר עד הגה עורטו. וזכנו למור הדפסת זה הספר. ושאריו ספרים נחמדים. כולו מחמדים. יזכנו להדפיס. ספרים אחרים לזכות את פרס בני עמינו. וביניהם ובמיתו. חושע יאודה וישראל. ומכה לראות בבני אריאל. אכ"ר.

מה גדלו יקרו נתיבות יָהּ	אשר רצון צדיק וזה פְּרִיהַ
גדול ארוננו ורב כח	לוי לאסרנו פקח קוח
אמר ולשבתם דרור יקרא	יחד אזי מלך שמו נקרא
נסים ונפלאות אשר לנו	עשה במקרים גאלנו
ים סוף כמו נד נזלים כמו	ראו פעולותיו ויחבמו
אמר בקניעת ים לישראל	עלו להר סיני בתק האל
רצו לקבל דת ותורת אל	על יד נביאנו יקותיאל
ציר נאמן דברו כפה אל־פה	תורה כתובה קח וגם על־פה
עבדו יהושע וחוקנים	רתות מחקמים וגם כנים
מיד ליד קבלו לדורותם	נתנו לבניהם להורותם
פשו גרוד גרד לשמרנו	מחטא ועון גם לשרנו
רבו ימות עולם וגמחקו	כתבי חכמים וגמחקו
ימים ושנים חלפו בזאת	עד כי גדולי חקקי לב זאת
תורשו בעט גדול ועופרת	טוב מדמב סופר וסופרת
דבר לעלמים היות קים	דורים ודור דורים יהי דים
שבת לחונן לאנוש דעת	לחקור להבין כל ולבעת
הדרור אשר נמצא מלאכה זאת	אשרי אנשיה ואף לזאת
יחד בקה מלא יומרו	כל ירשבי תכל ויאמרו
רנו חקמים שרנו ארץ	השקל מדוע גרוד פרץ
צמדו בחר כל חכונם	לגמור פעולתם ובינתם
לא יכלו לבא להכליתם	תעו ואין קצה לתבליתם
נאות וצורתה בלא יופי	עשו ואין אחר בלא דופי
יופי מלאכה זו להתפאר	נמצא בערנו ונתקאר
רבים חכמיה ודורשיה	כלם מחוקמים אנשיה
פנים חדשים לבקרים אז	חדשו ונתעלה מאוד מאז
אנו ברוכ חסדי קרושנו	באנו להכנים זה במעשנו
וגר נשבת למלכנו	דרך אמת עשה לדרךנו
הגן והגליל מלאכתנו	ברך אשר עלה בדתנו
חמור מחלות רעיונו	ליקח בדרך אל ארוננו
נעטר מאוד לפני ארון עולם	אין סוף לאהריותו וגם נעלם
ויהי בעורנו במעשנו	קנן וצור לנו ומחסנו
קרוש עשה לנו למזכה אות	להיות ספרנו אשר באות
אהוב ויחמדים בעיני כל	להנות בתורת ל ארון הכל
שלום אמת יהיה בימינו	רעות וגם אחנה בעמנו
מהר בערנו בעיר ציון	ששון וקול שמחה בהציון
ושמעי ומשיח ברגה בא	בא ואל ארץ צבי נבא

אלה דברי הגאון הרב הגדול מנחם מענדל זצל בעל מחבר עטרת זקנים בן הקצין כמהורדד משולם זלמן זצל אויערבך:

חפלה דהסדר וימלא דעת למלא דברי חסן רק לטעף חי השכחה לא יגיע ליומים אין כסס חסן פן יאבד לכחמחה וישליך אחת חרטה ועוללים אשר אחז אל השלע יפס. לכן משהו בלילות שרופות וכחיות קבלות החל ועלינו קשין. הכלחמים פנים ואחר בחרו ונחיתו וכל בני חסן. או אמרתיו הגה באתי במוגילת ספר לכתוב את הדברים באר הטיב ברוי מעופס. ויהי טעם ה' אליהי עלינו ובידנו ילית חסן:

בנק דקספ יחפס דהמעון האם החפץ בקבלת אחת ממי שחמור ושלחט וכו' ערוך שלא יחסר כל צד כל הפוסקים האחרונים וחשובות חשיבות אשר השמינו השני מאורות הגדולים וגם אחת הששובות ופוסקי' האחרוני אשר נדפסו אחר אשר השלימו חטרי המאורות הגדולים הגל. והמה כנפני יונה נחפה בכסף ואבדותיה בירקק חרוך כי משנתם קב וקני כנלסק' מטפס ביגנפה יפה וברה כחמה. ולא רבים יחפשו לדעת דבריהם כעפה מן הימה. ולא כל אדם זוכה להסתכל באורה כי רב האובסל בה העיין מלפסנו. וגם א"ל לכל אדם להיות מנזוי' בידו כל הספרי' והחשובות חשיבות וספוסקים חדשים וגם ימים' מן ופנינים' ומהו בדרכמוגים' בעבור זה עשה לי ה' והוליא לאורה' מחשבותי העאורה' ומה גם כי אפי כח' מהם החלתי אמרתי אחתה ויהי רחוק ממני וזכסוף נכספתי לטעות לירב את עמאכה בפשי בקשתי ולא מלאתי אים א' מאלף אלפים ואם א' הוא מה אעשה כי ירחק ממנו המקום מקום כבוד גבה מורא' בינינו ע"כ קפתי ליהבר אים את ה' דהיינו לבא עם הספר ולהג' בו יומם ליל' ודרשתי ומקרתיה יענצ' חקירות ושבע בדקיות אחר כל מקורה וחוקב הלכה בתכלית

הגיעה ועיון ובמיעוט. טינה ורוב טינה עם חברי ותלמידי יותר מכולם וכל הקור' בו ימלא מקור חיוב עם השופטים. וכן וידע שלא הנחתי שום מחבר שלא עסקתי בו בעיון רב. קודם החוס גמר דין ובחולק מחכמותו ליראיו בטהתי וחפץ ה' בידו ילית זכו' כל בני אורח' מים ומעורר וקראתי עם הספר הנכבד והנחמד בשם **עטרת זקנים** ע"פ ג' טעמים א' ממנו שהוא עטרה חר והב לעמות מחברת השולחן האב' והעאר שחברו שני נאולי עול' ה"ה הגאון מהר"ק והגאון מהר"ם אוסרליש שניט' ע"ס הפסוק עטרת זקנים בני בנים שיהי' עטרת חפצרת לא"ל הגאון מהר"ל רופא' ל' מק"ל ויאל שאני בן בתו והוא חיבר כמה וכמה ספרים ולא יאל שום דבר לאורה' מחשבתו העאורה' וגם לא הכיח אחריו בן כי בנים לא היו לו ב"ל בנות כמעוות בשים נדקיות חכמיות דרשיות ועוד טעם ג' שאלו שני חבוב **עטרת זקנים** עולים במ"ק עם הסולל לחמין שמי מח' מענדל במ"ק ע"כ קתתי אפי הקטן בחיבור קטן זה ואבג רשמתי מה שחלתי ליקועי מדבריו כדי שלא ימחה שמו מישראל רק על טוב זכר שמו הטוב כל פעם ושפתותיו יהיו דובנות בקבר. בזכות זה ילילה אומט בעת האום' מפני שהעלתי את ירא שלי' על ראש שוחתי הוא המאור הגדול למחשלת האום וחוס את עלמו מאור הקטן. ובתורה הים בכיר שמן גדול בעמקים. בחר הים בשחקים. הגאון הגדול מהר"ל ויודע ליב רופא' ר"מ ואב"ד בק"ק יוליא. ובין דא לדה מכה לרב חנינא. בחמי ובריה כהור סני. ודברי בעט סופר אלינו לפי קולר ההשגה. וה' ילילי משגנה. וה' אוריו ועשתי יחיר לנו. יראו עינינו. וישמח לבנו. חמן. חס החלי' בשם אלי' אורי ויוליא:

וכבר ידוע שנה... דפוס... ארץ... לא ספר... ר יעקב... וחמנו... הדפים... שנה... חקיק... ללירה:
אשר היה... ומגיהם... וחממה... דבר... יין ואין... ירפתי... אכילאם... חמו לא... די חדש... כי קאר... ושונים... בעירדא... לא... וות כפי... דש זה... שער... יעמים... חחולו... יקדים... בכל... זה אשר... ח' ארס... דברים... משנים... כחמונו... דברים... יאולנו... העל... געשתי... והספר... כל בני... ת שפר... הספיו... לעדות... למכשל... שתדלנו... יל... כי... בפנים... ח' יורה... יל לבנה... יצו שגם... ים

הקדמה מן הרב המחבר מגן אברהם

דן יוצק יומתק בפה מדבר * הפועם והשפל בן הפחבר * בעבור כבוד אביו חילו יתגבר :

דעתי * אח שאברהם נפשי בקצתי * ולא מלאתי כמעט ענברתי * מלאונו השומרים
 לבוקר אור חדש שיתגלה * ושלחו אלה פנה דורך * והדך ונבטקמו עמך * עורת ה'
 בניבורים * כי הספר היה עשון כסדרים ובחורים * תחת שרות אחרים * אשר לא
 שמו לקול הורים ומורים * אף שגור עליהם נזירות קלים וחמורים * מלאונו
 ארץ בחימות ושמות וגיודיים * עד שהעיר ה' את רוח המקלאים יקאם ה' לבנות
 עני שמים * ועמדו לימין נדקי * והוליו לאור משפטי ודיגי * לפני מאורות הגדולי'
 הרבנים דר' א' יצ' * כאשר בידנו כתבים ופסקים ואולי לא הסתי על ממוגי * ובעני
 הביטוי ושנסי את מחבי * להחוקק להיות לנים * לנאח ולכח בדרך כלל הארץ *
 להיב מנבת קבורת אבותי * ועובתי את בני בימי * ומקום למקום כדתי * ולפני
 קצתי אלוסי רחמי מקציני פולין גדול כפי שטחתי * והעיוני בעיוני * נשבת פני
 עד שנתנו מקום לדברי * והיולי מכפסם לפני * ותליתי את יוני * מתוך דוחקי
 ועוני * ואמרתי לטא ומיגלי * ה' האלוק מהר' שבתי משרד אלו שאחתי את
 עני * שאהיה בלנו מתלונן * ומה מאוד הייתי מתחבט ומתחנק לפני * והראיתי לו
 פסקי כתבים מד' ארלות * וכתב מיוחד מהאלון אבד מלאחי שום הקדמה * כי מגדל
 עס רחמי קצתי מהיגי מדינה יצ' * ויהי דברי אלו יום יום נתן מקום לדברי אלה
 והפזי מכה אל הפועל בתוספת מרובה על העיקר על מטע משתי * עקיה בידי
 מקבל' קדושה ומה מאוד שבו בני מעי לאשכחתי הכהו חרי מינים * מגן דור ומגן
 אברהם יחדיו הם פונים * כעמר נקי המוכן לעלות * לפני אלקתאורי * בחיבור
 חיבורים אשר יצני * השם לחבר דברי חכמי הרשום * אשר הם לכל דבר רשום *
 ולכל ענף שרשים * ובכתב יד יצ' לא מלאחי שום הקדמה * כי מגדל
 טחנתו היה חביב לו שודפס הספר ואף לא יקרא שמו עליו * ואף אני לא למעני
 חשתי ולא לכבוד בית אבא ביהם לזכות את הרבים וישנו מעיינותיו חוזה * שלא
 תקיה הטורה האות מנחת בקרן וותי * כי היא חיים ויחיד ימים למחוקים למגני
 עליהם בעבודת דעסקי ביה ובעבודת דלא עסקי ביה * ע"כ קראתי בשם **מגן**
אברהם * וכשנעתי מתלמודי המופלגים * ש' שפעם אחת שאלו את רבם
 היך ומה יקרא שמו של הספר * והשיב להם באקראי בעלמא ל' ישראל בית
 לר יפ' ה' של * אברהם * הלוי * כן אחתי ידו בתרין בחי אבות שאברהם ככלל
 ישראל להיות לנו הגר למאירת עינים * וגם נר ישראל בני * מגלי ארץ דוד
 אברהם הסג' ל' * וזכרה לי אלהי גמיה * שערדתי לבי הנדיבה * ואודה
 לה דעל מרבנה * שובני לראות נומר המלאכה האשנה * כה יצני ה'
 לעבדו ביראה ובאבה * כ"ד המחפס בעפר ומלשע למוקן דעה
 נאם חקם חיים בן לא' א החסיד מהור' אברהם אבלי סג' וצ' סק' קאליש :

ברוך * אשר לא ענין אחר מגן לעורכו וכוחו לפסול לקבל עליו יסורים
 על אברה * שלא היה בהם ביעול תורה * כי אף על משכבו היה
 נאח * לא שקט ולא ארץ * בלימיו חולין * בעהרה היתה לו * ולא חשו תלמידיו מבית
 אהלו * זכמטט שלא היה בו כח * נרדונתן ריח * שמן אפרסמון ולנוחיה של
 פלייעין * נתן להשוח להשפט כל קמעין * לא היתה דבר גדול וקפון לפסול הוה
 שוה * נתלמדו צימיון לרווח * גדולי הדור השביעי לפתח אהלו * כל דבר הלכה
 לשאלו * ולא נגע מהן במחלו * וכל זאת יעידו ויגידון * סופי וחשובי גיבורי כח
 בניקולמו * יודעו ומכירי חיכותו ומהותו * קהלה משוארה קק קאלים יצ' * אף
 הוא ורה ברוח חן * ובחן בולן * בודר כמו רובל * לבד אובל * בזכרונות הרדנה
 עיני דמעוה שלים * ולכי מאוד מחלים * מדוע שתי * מכיר לי לא רחמי * ולשאוב
 מבחרו פרי עץ החיים לא זכיתי * אמנם זאת היא נחמתי * שהאב זוכה את בנו
 שחמק דברים * ה' שאלוני אני ז' חובר כח חיבורי * לא למעט להסתפר
 ולתגדל כי אם מגדול בקצת הקברים שבקשו ממנו חידושים על הארבע עורים *
 והיב להם בגדול ענותותו * הלא המלאו חמונתו * די לו בראשונים * ומה לו
 להטעור על אחרונים * הלא על שלם כבר מבוחר ומסור * ועל ארבע לא אשיבנו
 ריק אשר עדיין לא נמצא טוס פירוש על עור אורח חיים * ולגודל אהבהם לא נגענו
 מאתם * וכשכתב הספר הוה לא היה בן ששים ענה * ובשגם ביסורים קשים היה
 נדובל ומעונה * ומספר הוה לא ידע אטע * כה * איה היא נגוה ועמוכה * כי
 כבודה פנימה שכונה * כי מרוב חריפותיו ובקיותו מעייל פילא בקופת דמעות *
 קולע אלה שפורה ולא יחשיל * המפורסמים אין לריבין ראה * שיהי נאם ומקבל
 בעיני כל ומרובה פריח ויחוחועולת ראה * אף שדודי האלוק החורני מהר' *
 יודא ל' ה' החסיד מהר' ר' מאלים מקראת * ערה ויגע ובתחת את רביו
 לק' לחשטרים * לבית הספס אחר עם הספר * רק עיקר היה חסר מן הסופר *
 כי לא היה לי משפט מעולם * ובין כך ארחות חיים ממנו חולאות * אך הקדים כשחר
 ונחקבל לרעון ספר עולת התמיד * ובעיני כל היה סביב ומידי * והדברים
 עתיקים * נאחרו לקרות לפני אדוני אבי ז' מפי ומיקים * ומישש בנירות בזוק
 מעיני כס' עולת התמיד * ידע מאין תמצא כל מרגליות ואבן יקרה גדולה וקטנה *
 וליהם היא מקום ביה * ומה לי להכניס ראשי בין ההרים המעורים * הקורא יראה
 כאשר נחובת עמו בדברים ישישים ובורים * ואחרי כל הנה * ספר התורה יהיה
 נחב' * ארון הקודש נשנה * ויגע אברהם ויקבר בשיב' טובה * ובקורא יהיה
 נע בחורה בתלמודי חוקים בן מלה שנה נוצר כמו מעין הגיבוע * ולשער החמישים לא
 הגיע * והיה אחריו ברכה ברכת אברהם לו ולורעו אחריו * ואני לעיר איתי
 לויים * שפל בעיני העמים * לא העליתי על לבי ניהומים * אף בה' עמדי על

קונטרס אחרון מה שנשמע בבורי זהב

ברחוק מן הכותל שהודבר סהסבא * ויחל' כיון שהוא נפנה במקום מגולה ולא
 כתב הרשב"א לפרש אלא דווקא בבקעה שאין שם גדר כלל אשר שם ככל מקום
 מנא"כ כהר שישם מחילות יש היתר אלל המחילות ויכ' אחר הירושלמי מקום
 שאין בו שיבו כותל כגון בקעה בזה לא מנינו בו היתר כלל מא"כ בים כותל כגון
 חצר מות' אלל הכותל כן מני מבו' לשון הרא"ש שהביא ב"י שכתב הלכך ב"ה שללו
 שיש להם מחילות אין להקפיד דקשה למה הולך * לכתוב שלטו ודי לו לכתוב ב"ה
 שיש לו מחילות אלא ברור דנחפזין לאפוקי ב"ה שבשד' כגון אוחס שהיו ביתן התלמי'
 אשר אפי' כפי' שיש מחילות כיון שהיו גדולים כמו חצר יש איהו * כיון שמקום שהיה
 נפנה אינה סמוך למחילה אלא כשלום נומר דמחילות סמוכות למקום הפנייה
 וכן הוא דעת הטור ברמזים שביא ב"י שכתב ה"מ בעדה שאין בו מחילות אבל
 ב"ה שבבית אין להקפיד כו' וקשה למה ליה להזכיר * עדה או בית בזה אלא היה
 לו לחלק בן שיש מחילות לאין מחילות אלא להורות עמ"ש שבדה שהוא גדול ע"כ
 אשר א"כ סמוך לכותל ממשהו היו כמו * בבית זהו מבוחר * בלשון הטור כאן
 שכתב דווקא כשנפנה במקום מגולה * ש' שאותו מקום הוא מגולה א"ע שיש לו
 מחילות אלא שהן רחוקות ממנו ואין היתר אלא כמו בבית וכן נראה לע"ד דבעיני
 שיהיה נפנה סמוך לכותל אם הוא בחצר כיון שיש שם היקף גדול מן המחילות
 וז"ל אינו מקורה למעלה אבל אם הוא מקורה למטה אין איסור כלל אפילו הוא
 גדול ככל וכתב ב"י אפילו בכותל א' כשמעוה לשון הירושלמי וכן עיקר והוא שישב
 סמוך לה דווקא :

זה שייך בר"ב סימן ג' סוף סי' קמ"ב (ג) מגולה שאין
 בו מחילו' בעו'
 פת' בלשון זה מיהו דווקא כשנפנה במקום מגולה אבל במקו' שיש מחילו' כגון ב"ה
 שבבית א"ל לרקק ע"כ לזכר' ב"י בש' אטוב דמ' הטור כגון ב"ה שבבית ר"ל שאין
 המחילו' רחוק' זו מו' כמו חצר גדול ע"כ והכ"י כתב ע"ז ולא נהירא אלא ב"ה
 שיש שם מחילות אפ"ה הם רחוקות הרבה שרי והא שאמר כגון ב"ה שבבית עמ"ש קא
 יאיב דכל שיש בו מחילו' דומה לבית דהכי משמע מדכתב תחילה דווקא כשנפנה
 במקום מגולה דהיינו מקום שאין בו מחילות כלל והכי איתא בירושלמי שאמר
 רב' לך מקום שאין בו כותל וכתב עליו הרא"ש הלכך ב"ה שלטו שיש להם מחילות
 שאין שם כותל כלומר בבקעה משמע דלא מפיך מכלליש עס כותל אלא בקעה
 כגד ורבינו נלצמו כתב ברמ"ו ולא יפנה לר' מורה או מערב וה"מ בדה שאין בו
 מחילות כלל אבל ב"ה שבבית אין להקפיד ע"כ דמשמע מדבריו דב"ה שבדה
 דף ל' הירוחו בתלמודי חוקים ב"ה הוא ז' ב"ה * פ"ג ע"כ וקשה לידא' כפ' לול' הגזול
 מדאמר לשון ב"ה משמע דהיה כמו בית וכו' והביאום הבי' לקמן סי' קמ"ב ב"ה
 אחר בגמרא פ' הירוחו בדעיים אלו הניא אר' ע' עמ"ש אמת נכנסתי אחר ד' לב"ה
 ולמדתי כו' משמע דבישם מחילות מיירי ואפ"ה אחר שאין נפנין מורה ומערב
 וכו' ותו קשה לי דלפי דברי ב"י יהיה מותר בגל' העיר כיון שיש לו מחילות חומה
 וא"כ מה לי חצר גדול ומה לי כל' העיר * ע"כ נראה עיקר כפי' האנוכס דווקא
 כ"יך שפנה סמוך למחילה וזה מבוחר * נמי לשון הירושלמי שאמר ובלבד שאין שם
 כותל משמע במקום שישו משם שהוא נפנה לשם גס' לשון הרשב"א שאין ב"י
 שכתב' בבקע' * נראה לי שאדרבה משם ראה לדבריו דלדברי ב"י קשה מאי
 קת"ל הרשב"א ובי' לא ידענו לפרש מ"ס הירושלמי מקום שאין שם כותל ואין לומר
 שבו ללמדנו דלא נפרש כששען של דברים שגריך שיפנה סמוך לכותל ואפילו
 בחצר יש איסור כל' שאינו סמוך לכותל אלא דווקא בבקעה שאין שם כותל כלל
 אשר א"כ אף עתה נאמר דהאמת הוא בן כשעונו של דברים דאף בתקר' אשר

זה שייך באותו סימן קמ"ג בינינו וזוית דיהודא וגליל שאין
 נגד ירושלים לתק' מותר לחכמים
 אשר וה"כ איתא ברייתא אחרת כה"ר בקמ"ס תבנים אחרונים איתא שם ר"ע
 אשר כפי' ר"ע היינו חזק קמח איתא בינוסיהו ח"ל וכו' :

זה שייך בסימן י"ז סימן קמ"א ל"ל ללמדו מדאיתא בהסוקין
 במתניתא חזק לענין קטנים
 הפעוהות דהיינו ב"ג וכו' ואמרין שם כל חד לפי חורפי' וקטן דהכא נמי איתא
 בברייתא ע"כ נפרשין ביה כל מה שכולל דהיינו שהוא זולא וזולא לבין הבריות
 לשאלותיה דהיינו מן ע' ולמעלה כלל וכו' בשם ט' :

זה שייך בר"ב סימן ג' סוף סי' קמ"ב (ג) מגולה שאין
 בו מחילו' בעו'
 פת' בלשון זה מיהו דווקא כשנפנה במקום מגולה אבל במקו' שיש מחילו' כגון ב"ה
 שבבית א"ל לרקק ע"כ לזכר' ב"י בש' אטוב דמ' הטור כגון ב"ה שבבית ר"ל שאין
 המחילו' רחוק' זו מו' כמו חצר גדול ע"כ והכ"י כתב ע"ז ולא נהירא אלא ב"ה
 שיש שם מחילות אפ"ה הם רחוקות הרבה שרי והא שאמר כגון ב"ה שבבית עמ"ש קא
 יאיב דכל שיש בו מחילו' דומה לבית דהכי משמע מדכתב תחילה דווקא כשנפנה
 במקום מגולה דהיינו מקום שאין בו מחילות כלל והכי איתא בירושלמי שאמר
 רב' לך מקום שאין בו כותל וכתב עליו הרא"ש הלכך ב"ה שלטו שיש להם מחילות
 שאין שם כותל כלומר בבקעה משמע דלא מפיך מכלליש עס כותל אלא בקעה
 כגד ורבינו נלצמו כתב ברמ"ו ולא יפנה לר' מורה או מערב וה"מ בדה שאין בו
 מחילות כלל אבל ב"ה שבבית אין להקפיד ע"כ דמשמע מדבריו דב"ה שבדה
 דף ל' הירוחו בתלמודי חוקים ב"ה הוא ז' ב"ה * פ"ג ע"כ וקשה לידא' כפ' לול' הגזול
 מדאמר לשון ב"ה משמע דהיה כמו בית וכו' והביאום הבי' לקמן סי' קמ"ב ב"ה
 אחר בגמרא פ' הירוחו בדעיים אלו הניא אר' ע' עמ"ש אמת נכנסתי אחר ד' לב"ה
 ולמדתי כו' משמע דבישם מחילות מיירי ואפ"ה אחר שאין נפנין מורה ומערב
 וכו' ותו קשה לי דלפי דברי ב"י יהיה מותר בגל' העיר כיון שיש לו מחילות חומה
 וא"כ מה לי חצר גדול ומה לי כל' העיר * ע"כ נראה עיקר כפי' האנוכס דווקא
 כ"יך שפנה סמוך למחילה וזה מבוחר * נמי לשון הירושלמי שאמר ובלבד שאין שם
 כותל משמע במקום שישו משם שהוא נפנה לשם גס' לשון הרשב"א שאין ב"י
 שכתב' בבקע' * נראה לי שאדרבה משם ראה לדבריו דלדברי ב"י קשה מאי
 קת"ל הרשב"א ובי' לא ידענו לפרש מ"ס הירושלמי מקום שאין שם כותל ואין לומר
 שבו ללמדנו דלא נפרש כששען של דברים שגריך שיפנה סמוך לכותל ואפילו
 בחצר יש איסור כל' שאינו סמוך לכותל אלא דווקא בבקעה שאין שם כותל כלל
 אשר א"כ אף עתה נאמר דהאמת הוא בן כשעונו של דברים דאף בתקר' אשר